

UiO : **Department of Literature, Area Studies and European Languages**
University of Oslo

Kjetil Rå Hauge
k.r.hauge@ilos.uio.no

**Корпусни изследвания от
хитри магистранти и докторанти
(в Университета в Осло)
Част 1**

8-9 септември 2014

ИВЕ/БАН

Заглавието

Трол

Askeladden
("Пепеляк")

Трол с три глави

Petter Fuhre: The English *-ing* Participial Free Adjunct in Original and Translated Fiction: an English-Norwegian Parallel Corpus Study (Обособени части с причастие на *-ing* в оригинална и преводна художествена литература: Паралелно английско-норвежко корпусно изследване). 2010, 104 с.

Причастие от пълнозначен глагол като обособена част:

- *Chewing her gum steadily*, the girl handed him a printed form and a pencil.
Равномерно дъвчейки дъвка, момичето ....
- Hartmann, *waiting for the bill*, frowned.
Х. се мръщеше, чакайки сметката
- “One strong Scotch for the Reverend Professor,” said Arthur, *moving to prepare it*.
«Едно силно уиски ...» каза А., като се заемаше да го приготви.

Скоба: Корпусна лингвистика в Осло (ILOS)

- LOB - The Lancaster-Oslo/Bergen Corpus of British English 1978 г.
  - Британски аналог на американския Brown корпус, с текстове от 1961 г.
- English-Norwegian Parallel Corpus 1996, разширен в ...
- Oslo Multilingual Corpus 2008, главно с френски и немски, а и с португалски, холандски, шведски и фински
- RuN-Euro, паралелен: <http://www.nevmenandr.net/run/index.php>

Материалът

- Дигиталните издания на Университета в Осло: <https://www.duo.uio.no/?locale-attribute=en>
- Материалите на катедрата: <https://www.duo.uio.no/handle/10852/127?locale-attribute=en>

- Причастие от пълнозначен глагол като обособена част,
- ... или от спомагателен глагол, образувайки страдателна форма, сегашна (1), деятелен перфект (2) или страдателен перфект (3):

1. Cordelia in an iron lung, then, *being breathed*, as an accordion is played.
Като на К. се правеше изкуствено дишане ...
2. *Having parked the car among the milkwood bushes*, they scurry across ...
След като са паркирали колата сред олеандрите, те бързат ...
3. ... when he came to see her for the first time, *having been introduced a few days before by one of her brothers*
...когато той за пръв път дойде да я види, след като му е била представена преди дни от един от братята ѝ

- Синтактичната функция на обособената част е адвербиална
- ... но няма показател дали е още темпорална, причинна или условна
- В езика-цел (норвежки) прякото съответствие на *-ing* се образува само от непреходни глаголи и се среща рядко

1. Louise, *strålende* av overmote og styrke, lo mot broren
Л., сияеща от самочувствие и сила, се смееше ...

Материалът

- От English-Norwegian Parallel Corpus, частта за художествена литература
- Формални критерии за търсенето:
  - *ing* след запетая
  - в началото на изречението
  - в позиция до две думи от началото на изречението, за да се “хванат” случаи с преходно наречие или негация:
    - Still grinning like a Cheshire cat*, I tossed my pencil ...
    - Not wishing to antagonise her client*, Trish withdrew, ...
- Ръчно изчистване на материала

Теоретична основа 1

STUMP, G.T. (1985), *The Semantic Variability of Absolute Constructions*, Dordrecht: Reidel

- **«Силен» адюнкт - постоянни свойства на подлога = каузална функция:**

Having unusually long arms, John can touch the ceiling.

Понеже има необичайно дълги ръце, Д. може да се допира до тавана

- **«Слаб» адюнкт - случайни свойства на подлога = функция на условност:**

Standing on a chair, John can touch the ceiling.

Като стои на стол, Д. може да се допира до тавана

Теоретична основа 2

KORTMANN, B.
(1991), *Free Adjuncts
and Absolutes in
English: Problems of
Control and
Interpretation*,
London & New York:
Routledge

**Скала на
информационна
наситеност**
**Семантиката на
типа «добавка»
има малка и.н., а
тип «отстъпка» -
голяма**

most informative
(strongest)

↑
concession
contrast

condition

instrument

purpose

cause

result

time before
(anteriority)

time after
(posteriority)

least informative
(weakest)

manner

exemplification / specification

same time (simultaneity / overlap)

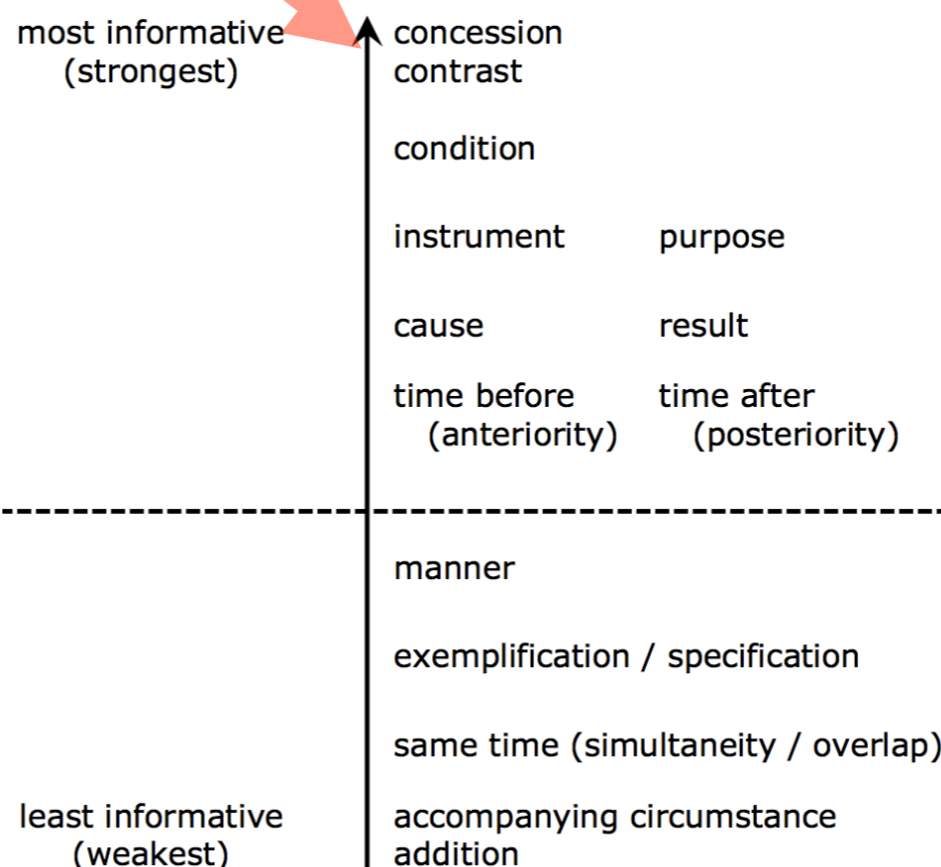
accompanying circumstance
addition

Теоретична основа 2

Адюнкти с голяма информативна наситеност често се въвеждат с подчинителен съюз

1. But Mr. Mwinyi's program, *while* showing progress, is moving slowly, ...
Но програмата на г-н М, макар да показва развитие, се движи бавно

Теоретична основа 3

 BEHRENS, B. (1998), *Contrastive Discourse: An Interlingual Approach to the Interpretation and Translation of Free ING-participial Adjuncts*, Oslo: Dr. Art. dissertation.

Предпоставените адюнкти често се превеждат на норвежки с подчинено изречение, въведено с подчинителен съюз:

He went over to the washbasin and washed his eyes. *Stooping over the basin*, he decided. "I'll have to tell him." (Behrens 1998: 246)

Отиде до мивката и си изми очите. Наведен над нея, той взе решението. «Ще трябва да му кажа.»

Han gikk bort og vasket ansiktet. Mens han holdt på med det, bestemte han seg. ...

.....*Докато* го правеше .....

Теоретична основа 3

BEHRENS 1998:

Задпоставените адюнкти от тип каузалност се превеждат с подчинено изречение, въведено с подчинителен съюз, или със съчинено изречение

1. Table cloths snapped and billowed like sails, *tipping over candles and wine glasses.*

Покривките плющяха и се опъваха като платна и обръщаха свеци и винени чаши

Borddukene blafret og svulmet som seil i storm, så vinglass og tente lys veltet.

.....*та/мака че да* .....

2. When the atmosphere becomes dry, the capsule wall expands until it suddenly snaps apart, *throwing the spores into the air ...*

Когато въздухът изсъхва, стената на капсулата се разширява, докато внезапно се пръсва, хвърляйки спорите във въздуха

Når luften blir tørr, utvides kapselen til den sprekker, og sporene slynges ut

..... И .....

Теоретична основа 3

BEHRENS 1998:

Задпоставените адюнкти от тип доразвиване на сказуемото се превеждат на норвежки с *ved* 'посредством' + инфинитив или с отделно изречение

1. He demonstrated winter for us, *wrapping an imaginary overcoat over his shoulders*.

Той ни демонстрираше зимата, като навлече въображаем балтон на раменете

Han demonstrerte vinter for oss ved å trekke en imaginær vinterfrakk over skuldrene.

2. Thus the front half of the skating dog may have the intention of proceeding in a straight line, but the rear half is wildly out of control, *fishtailing from side to side and sometimes threatening to overtake*.

Така предницата на бягащо на кълки куче може да има намерение да се движи на право, а задницата е абсолютно неконтролируема, като се пързала от една страна до друга и понякога е близка до надпреварване.

Altså kan forparten av en skøyteløpende hund ha til hensikt å bevege seg rett fremover, mens bakparten helt har mistet styringen. Den sklir i sikksakk bortover og truer iblant med å ta igjen sin forpart.

...задницата... . Тя се пързала от една страна до друга....

Централната част на работата

- Структура: мястото на адюнкта (гл. 3)
- Семантични вариации (гл. 4)
- Дискурсна функция (гл. 5)
- Изследват се преводи от английски на норвежки и от норвежки на английски
- Във всяка глава се прави подробен преглед на подтиповете на английската конструкция преди да се мине към примерите с преводи
- Тук имаме място само за отделни примери

Словоред, резултати

- **Съчинителна връзка най-често се среща в началото и в края на изречението**
- He was up on the platform now, *looking over the railing at the jellyfish.*
Той беше на площадката сега и наведен над парапета, гледаше медузата
Han var oppe på plattformen nå, *og kikket på maneten over rekkverket.*
..... на площадката сега и гледаше медузата [така].....
- **Подчинителна връзка е най-често срещана в средата на изречението**
- I thanked her, not knowing exactly what for, and put down the receiver, ...
Аз ѝ благодарих, *без да зная* точно за какво, и затворих телефона
- Jeg takket henne, *uten å være sikker på hva jeg egentlig takket for, og la på røret.* ...

Семантика, резултати

accompanying circumstance
addition

- При тип ‘придружаващи обстоятелства’ и ‘доразвиване на темата’ първото място заемат съчинителната и подчинителната връзка с по 30%

1. “To change your clothes,” said the Colonel, *looking at the rags I was dressed in*.
«Да се преоблечете,» каза полковникът, гледайки дрипите, с които бях облечен.
“Å bytte klær,” sa obersten *og saumfarte elendigheta jeg var kledd i..*

..... И .....

2. Her hands, *working calmly on Father’s shirt*, were trembling slightly.
Ръцете ѝ, работещи спокойно над татковата риза, леко трепереха.
Hendene som arbeidet rolig med fars skjorte dirret svakt.
.....които работеха .....

- Споменатите редки случаи на норвежкото причастие се срещат при тези типове

3. *Sobbing*, I cried over and over: “Father!”
Ридаейки, виках отново и отново: «Татко!»
• *Gråtende* hakket jeg, om og om igjen: “Far!”

Семантика, резултати 2

cause

time before
(anteriority)

- ‘Предхождане’ и ‘каузалност’: преобладава подчинителната връзка (50%)

1. Frightened, *not knowing what to do*, he stared at Petronius, ...

Уплашен, не знаейки какво да прави, той гледаше П ....

Skremt, *uten å vite hva han skulle gjøre*, stirret han på Petronius...

Семантика, резултати 3

result

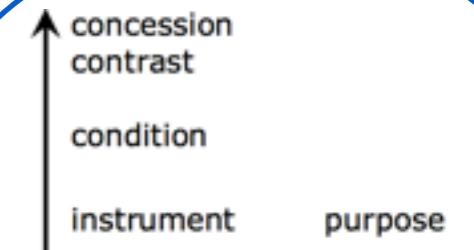
time after
(posteriority)

- ‘Следходжане’ и ‘следствие’: примерите са малко, но преобладава съчинителната връзка

1. He went into the kitchen, *taking a glance at him* now and then through the peephole.

Той влезе в кухнята и го поглеждаше от време на време през шпионката

Han gikk inn i kjøkkenet og kikket iblant på ham gjennom gluggen.

Семантика, резултати 4

- «По-силните» типове според Кортман (контраст, отстъпка, условие и цел) са по-редки в художествената литература и това се потвърждава от материала тук
- Преводът често е с допълнително маркиране на семантиката
  1. I said slowly, *not wanting to know*, “What’s happened?” (отстъпка)
Казах бавно, не исках да узная, «Какво се е случило?»
“Hva er skjedd?” spurte jeg langsomt, *selv om jeg helst ikke ville vite det.*
.....*въпреки че*.....
  2. Some people [...] talk about training your memory, *making it fit and agile* like an athlete. (цел)
Някои хора говорят за трениране на паметта, за да стане здрава и пъргава като атлет
Det finnes folk [...] som snakker om å trene opp hukommelsen *for å gjøre den smidig og rask som en idrettsutøver.*
.....*за да* .....

Дискурсна функция

- Типична функция на адюнктите е да представляват **фон за главното развитие на действието**

1. I [...] went back into the house and, *creeping past the sleeping form of the police officer*, slid into my room.

Аз се върнах в къщата и бавно настъпвайки покрай спящото тяло на полицая, се вмъкнах в стаята си

- Jeg [...] gikk inn igjen, *listet meg forbi den sovende politibetjenten og tilbake til rommet mitt.*

.....[минало време].....

- Формите *creeping* и *listet meg* означават действие, които е по-бавно от другите, но това не е толкова явно в норвежкия превод колкото в английския оригинал

Дискурсна функция, продължение

- Horner and Thompson 1980 твърдят, че адюнктът **налага** представяне като фон, независимо колко активно и граматически преходно е действието:
  1. She left the room, *slamming the door* behind her
Тя излезе от стаята, като тръшна вратата
- Petter протестира и казва, че от двете пропозиции “излизане от стаята” и “тръшване” първата е най-важна, а втората има за цел да покаже, че първото действие става демонстративно и в състояние на афект
- ... значи е фон според **съдържанието** си, а не според самата синтактична конструкция

От заключенията

- Най-честите норвежки еквиваленти адюнктите на *-ing* са самостоятелни или съчинени изречения
- Адюнктите може би са тясно свързани с *фона* - или защото означават типични фонове действия, или защото представят действията като такива (вж дискусиата с Horner and Thompson)
- Може би ролята им не е да създават дискурс, а да създават *сцена*

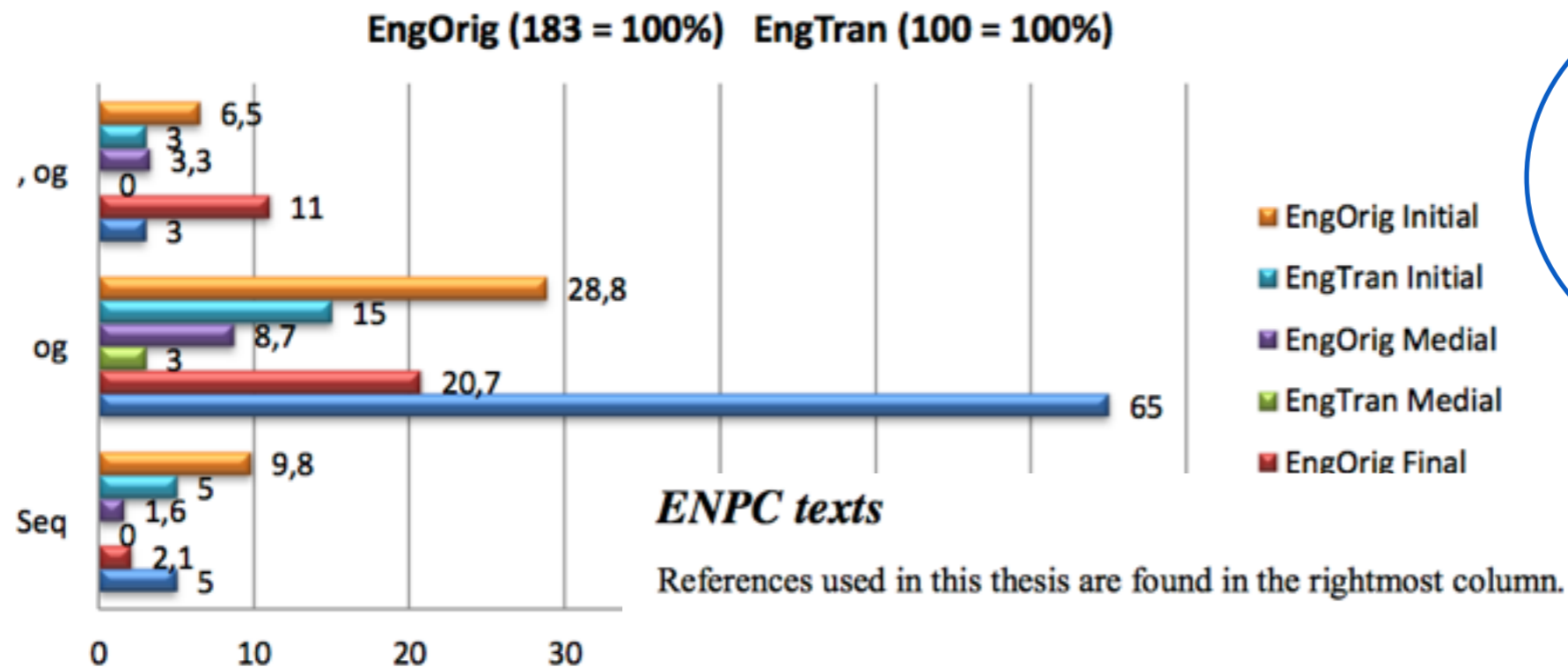
Стратегията на хитрия Petter Fuhre:

1. Конструкцията в езика-източник е семантично многозначна
2. ... и в езика-цел почти няма формален паралел
3. От точките 1 и 2 следва, че преводите ще показват голяма вариация
4. Налице са анализи на конструкцията от различни гледни точки
5. Конструкцията се намира със сравнително просто търсене в корпуса

Стратегията 2

- Много подробен анализ на примерите
- Голяма точност и изчерпателност в онагледяването

Линковете в тази колонка отвеждат автоматично направо към текста в корпуса

Figure 3.2: Norwegian coordination types

Title	Author/Translator	Publisher	Place, Year	Lang.	Code
Latecomers	Anita Brookner	Jonathan Cape	London 1988	BrE	AB1
Etternølere	Mette-Cathrine Jahr	Gyldendal Norsk Forlag AS	Oslo 1990	BM	AB1T
The Wall of the Plauge	André Brink	Faber and Faber	London 1984	SAE	ABR1
Pestens mur	Per Malde	Aschehoug H & Co (W Nygaard) AS	Oslo 1984	BM	ABR1T
Strong Medicine	Arthur Hailey	Michael Joseph Ltd	London 1984	BrE	AH1
Sterk medisin	Axel S. Seeberg	Dreyers Forlag AS	Oslo 1985	BM	AH1T
The Accidental Tourist	Anne Tyler	Alfred A. Knopf	New York 1985	AmE	AT1
Tilfeldig turist	Bodil Roald	Gyldendal Norsk Forlag AS	Oslo 1986	BM	AT1T

Hans Dalane-Hval: The Norwegian Verb *Holde* and the English Verb *Hold*. A Corpus-based Contrastive Study. (Норвежкият глагол *holde* и английският глагол *hold*: Контрастивно корпусно изследване). 2013, 119 с.

- **Еднокоренни глаголи в близкородствени езици**
- **В двуезичен речник от среден обем първото значение на двата се дава като преводен еквивалент: ‘държа’**
- **...но от корпуса се вижда, че имат по няколко несъвпадащи значения**
- **... както и несъвпадащи синтактични конструкции**

Хипотези на работата:

- Поради общата етимология се очаква най-типичните и/или най-фреквентните значения да съвпадат
- Двете леми имат широка полисемия, развила се в течение на дълго време
- Преобладаващото мнение е, че фреквентни леми с полисемия показват семантично размиване (bleaching) и граматикализация, които трябва да се очакват в материала
- Очаква се случаи със семантично разминаване да имат и синтактично разминаване и обратно: да има сходни синтактични конструкции при съвпадане на значенията
- Теоретична основа: [лексикално-] функционална граматика [по Майкъл Хелидей]

Предишни изследвания

- Етимологията е известна: общогерманска дума, в готски със значение ‘гледам/пазя добитък/стадо’
- Няма предишни съпоставителни изследвания
- ... но има няколко студии върху англ. *hold*:
  - високофреквентна дума (ранг 39)

Методика

- Статистически анализ
- Семантичен анализ
- Граматичен анализ
  - Англ. *hold*
  - Норв. *holde*
  - Сравнение
- Изследват се преводи в двете посоки

СЪОТВЕТСТВИЯ

- **Сврѣхупотреба (overuse):** по-високата фреквентност на норвежкия глагол принуждава английския преводач да използва английския глагол по-често, отколкото той се употребява в оригиналните английски текстове

		Брой съот- ветствия	Общо в корпуса	% съот- ветствия
Англ. hold	Оригинали	115	210	54.8
	Преводи	171	265	64.5
Норв. holde	Оригинали	169	523	32.3
	Преводи	115	589	19.5

СЪОТВЕТСТВИЯ

Според Франсис и др. 1996: *keep* = 'продължавам да съм нещо или да имам дадено качество' - големият брой съответствия с *keep* е индикация, че и норв. *holde* има това значение и че то не може да се изразява с англ. *hold*

address, adhere, ask, avoid, bear, bind, brief, carry, celebrate, check, clasp, cling, clutch, clock, confine, control, cope, cradle, conceal, consider, continue, cover, deliver, detain, distance, employ, encompass, endure, ensure, eye, extend, feed, fling, fold, grip, go, hand, hang, have, haunt, hide, house, hover, hug, inhabit, insist, issue, know, last, lecture, lift, limit, linger, look, maintain, make, manage, measure, nourish, own, pause, perform, point, preserve, protect, provide, put, raise, rein, rely, remain, reside, resist, retain, rivet, save, screen, settle, share, sit, spend, steady, steer, turn, work. (85 на брой)

СЪОТВ.	Ориг.	Прев.
<i>hold</i>	169	115
ПАРАФРАЗА	108	126
<i>keep</i>	102	129
НУЛЕВО	13	19
<i>stay</i>	10	15
<i>stop</i>	8	27
<i>stick</i>	8	4
<i>be</i>	7	7
<i>live</i>	7	4
<i>do</i>	7	5
<i>stand</i>	7	0
<i>give</i>	8	6
<i>shut (up)</i>	3	11
<i>endure</i>	2	5
<i>bear</i>	2	4
<i>cover</i>	1	5
<i>maintain</i>	1	4
<i>watch</i>	0	6
ДРУГИ (<4)	60	97
Общо	523	589

Семантични категории

Semantic Category		Norw. <i>holde</i>		Eng. <i>hold</i>		
		Orig.	Transl.	Orig.	Transl.	
Shared categories Общи англ.- норв.	Physical Contact	151	156	138	183	Физически контакт
	Sustainment	210	231	27	44	Поддържане
	Restraintment	15	22	10	8	Задържане
	Action	23	35	8	12	Действие
	Possession	8	12	8	-	Притежание
	Containment	-	2	11	3	Обхващане
	Evaluation	2	-	2	6	Оценяване
	Stop	15	30	1	1	Спиране
	Endurance	21	17	-	5	Издържане
Norwegian categories Норв.	Limitation	11	11	-	-	Ограничаване
	Location	19	13	-	-	Местонахождение
	Grammatical	45	46	-	-	Граматиализиране
	Other	3	14	5	3	Други
Total Frequency		523	589	210	265	

Общи семантични категории

- **Физически контакт**

- Jeg måtte *holde* meg fast i kommoden, og dermed kom jeg til å miste den åpne pengesummen på gulvet.

Трябваше да се държа за скрина ...

I had to *hold* on to the chest of drawers and lost my open wallet on the floor.

- **“Поддържане” : състоянието/действието
продължава, не спира**

- Англ. еквиваленти: *keep, remain, stay*

- Han [...] prøver om skosmøringen *holder* støvlene tette.

Той опитва дали боята за обувки държи ботушите непромокаеми

- He was [...] testing to see if the grease *kept* his boots watertight.

Общи семантични категории

- “Задържане”: някой задържа, попречва нещо да стане

1. We **held** our breaths.

Дъхът ни спря

Vi holdt pusten.

2. Managing to **hold** back my scream, I found myself staring into the luminous eyes of a white dog.

Успявайки да потисна вика си, аз се озовах взиращ се в светещите очи на бяло куче

Jeg klarte å la være å skrike og sto og stirret inn i de lysende øynene til en hvit hund. «можах да не викам...»

- **Действие: провеждане на разни видове събития**

3. Så **holdt** han et kort foredrag om både det ene og det andre.

След това изнесе кратка лекция за това-онова

Then he gave a short lecture on various matters.

4. The wind **held** long conversations with the gutters.

Вятърът водеше дълги разговори с улциите

Vinden førte lange samtaler med takrennene. «водеше»

Семантични категории само в норвежки

- Граматикализирано *holde*

- «За малко» - действие, което почти става

Alfred var så lei gnålet [...] at han **holdt på å** tørne skuta og returnere til Tromsø.

На А. толкова му беше писнало от оплакванията, че за малко да обърне кораба и да се върне в Т.

Alfred was so fed up with the complaints [...] that he **almost** turned the ship around and sailed for Tromsø.

- Видово значение - действие в развитие

Moren [...] **holdt på med å** henge opp nye kjøkkengardiner.

Майка ѝ качваше нови пердета за кухнята

her mother, who was **hanging up** new kitchen curtains [...]

Авторът дава синтактични контексти за всичките семантични групи

Table 6.2: Patterns in the ‘sustainment’ category for Eng. *hold* (ENPC, fiction).

Pattern	Org.	Transl.	Example
HOLD n with adv	8	17	I like to <i>hold something back</i> . (SG1)
HOLD n	7	5	But what <i>held his attention</i> was a large oil painting propped on a chair and fronting the door. (PDJ3)
HOLD n with adj	5	4	And she stayed like that, not moving an inch, till lightning struck directly over the house of ghosts where <i>I was held captive</i> . (BO1)
HOLD n prep	3	8	The thing is, I do n't think Harriet is anywhere near herself, said David, and <i>held his eyes on Dorothy's</i> , to make her face him. (DL1)
HOLD	3	-	He waited for sixty seconds, just in case Billy's tamp of plasticine and superglue compound had not <i>held</i> inside the door jamb. (FF1)
HOLD adv	1	7	The McRorys <i>held up</i> very well, otherwise. (RDA1)
Other	-	3	-
Total	27	44	

Преглед на хипотезите от началото на работата

- Поради общата етимология се очаква най-типичните и/или най-фреквентните значения да съвпадат
Частично вярно - «физически контакт» е доминантно значение в двата езика и лемите съответстват често, но не винаги
- Двете леми имат широка полисемия, развила се в течение на дълго време
Потвърждава се от броя семантични категории, уникални за норвежкия език, особено тази на граматикализирането. Английският, макар да няма уникални категории, показва по-честа употреба на някои категории, като «притежание» (possession) и «обхващане» (containment)
- Преобладаващото мнение е, че фреквентни леми с полисемия показват семантично размиване (bleaching) и граматикализация, които трябва да се очакват в материала
Потвърждава се от норвежкото граматикализиране и от семантичното размиване на няколко от значенията в двата езика
- Очаква се случаи със семантично разминаване да имат и синтактично разминаване и обратно: да има сходни синтактични конструкции при съвпадане на значенията
(Потвърдена от примери, които не разглеждаме тук)

Стратегията на хитрия Hans Dalane-Hval

- Изходна точка със заложиени възможности
  - глаголите са хем сходни, хем различни
  - сравнително фреквентни - значи ще има достатъчен материал
  - сравнително малко шум при търсенето (главно от англ. *hold* същ.)
- Добър образец: студии от Оке Виберг върху полисемията на шведския глагол *få* и английския *get*:

 Åke Viberg. 2002. Polysemy and disambiguation cues across languages: The case of Swedish *få* and English *get*. В: Altenberg, Bengt and Sylviane Granger (eds.), *Lexis in Contrast: Corpus-based approaches*. x, 339 pp. (pp. 119–150)

 ———. 2012. 'Language-specific Meanings in Contrast: A Corpus-based Contrastive Study of Swedish *få* 'get'.' In Lenz, A. and Rawoens, G. (eds.), *The Art of Getting: GET Verbs in European Languages from a Synchronic and Diachronic point of view*. Thematic Issue of *Linguistics* 50 (6), pp. 1413-1461.

- Авторът изхожда от лексикално-функционалната граматика на Хелидей, а адаптира неговите семантични категории за нуждите на дадената тематика

 Jeanne Le Lamer: Every chairman for himself? A Study of the Influence of Feminist Language Planning on Written Media Language (Всеки председател за него си? Изследване на влиянието на феминистко езиково планиране на езика на печатните медии). 2012, 128 с.

- **Изследва резултатите в журналистиката в САЩ от езиково планиране от феминистка гледна точка**
- **Изследователски въпроси:**
  1. **Има ли промяна?**
  2. **Ако има, станала ли е в резултат от феминистко езиково планиране?**
  3. **Има ли някакви тенденции в употребата на термините, които се препоръчват от феминистите?**

Родът в английския език

- Както е известно, в англ. категорията род се изразява само с анафорични местоимения, отнасящи се към живи същества, и тя съвпада с биологичния пол
- Изключения: *baby - it, city - she, death - he*; кораби и страни са от женски род
- Някои съществителни имат суфиксално маркиране на род: *actress, repairman*

Лексикални стратегии

Неутрализиране на род

Старо	Ново
Actor/Actress Chairman	Actor
Lawyer/Lady lawyer	Lawyer
<i>Chairman</i>	Chairperson/Chair/Department Head, и т.н..
<i>Salesgirl, saleslady</i>	Shop assistant
Генерично <i>he</i>	Мн. ч., страдателен залог, <i>they</i> от ед.ч. (“One student failed <i>their</i> exam”)

Специфициране на род

Старо	Ново
<i>Chairman</i>	<i>Chairwoman</i>
Генерично <i>he</i>	<i>S/he, he or she, генерично she</i>
<i>Men and women</i>	<i>Women and men</i>
<i>Пейоративно отношение към женски суфикси: -ette, -ess</i>	Мн. ч., страдателен залог, <i>they</i> от ед.ч. (One student failed <i>their</i> exam)

Налагане на «родово справедлив» (gender-fair) език

- **Законодателство**

- Промени в юридически документи в САЩ
- Закон «Ms.» от 1972 забранява употребата на звания, показващи семейното положение в държавни печатни издания
- Закон в щат Конектикът 1973: званието на държавен служител трябва да отговаря на пола му

- **Ръководства**

Редица учреждения и вестници създават ръководства по родово справедлив език

Методика

- Уточняване на изследователските въпроси
  - Намалена ли е употребата на словосъчетания с *-man* в периода 1950-2010 г.?
  - Кои алтернативи (*-woman, -person*) се употребяват? Има ли предпочитана стратегия?
  - Има ли разлика между формите за ед.ч. и мн.ч.?

Корпусите на Brigham Young University, Utah

- **Corpus of Contemporary American English (COCA)**
  - 437 милиона словоформи
  - От 1990 г. до наше време, около 20 милиона словоформи на година
  - ... равно разпределени по 5 жанра: говорим език (транскрипции от радио и ТВ), художествена литература, вестници, списания и академични публикации
- **Corpus of Historical American English (COHA)**
  - 406 милиона словоформи, 1810-2009 г.
  - Балансирано по десетилетия

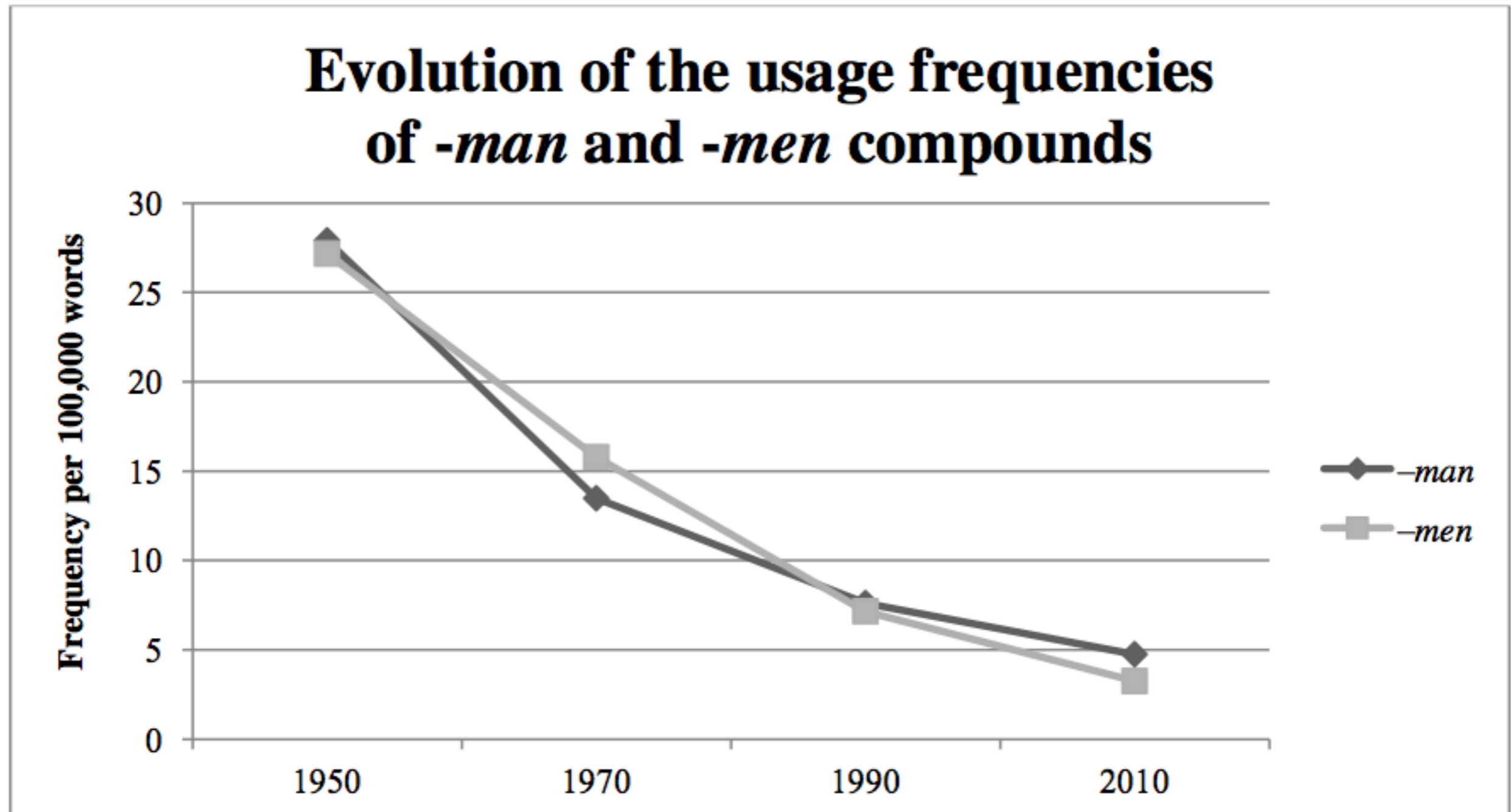
***-man* и алтернативите**

Table 4. List of 68 *-man* compounds and their epicene equivalents

<i>-man</i> compound	Epicene alternative	<i>-man</i> compound	Epicene alternative
anchorman	anchor, newsreader, news presenter	handyman	caretaker
barman	bartender	harvestman	harvester (P)
bluesman	blues player, blues musician	henchman	N/A
businessman (P)¹⁶	business executive, entrepreneur	herdsman	herder
busman	bus driver	hitman	contract killer, hired killer
cameraman	camera operator	horseman	horse rider
cattleman	cattle herder	hunter	hunter
cellarman	cellarer	insurance man	insurance seller, ins. vendor, ins. representative
churchman	church member	journeyman	journey worker
clergyman	cleric	junkman	garbage collector
coachman	coach driver	laundryman	laundry worker
craftsman	artisan	lengthman	road worker, road maintenance worker, road repairer
crewman	crew member	mailman	mail carrier, letter carrier, postal carrier
dairyman	N/A	maintenance man	maintenance worker, caretaker
deliveryman	deliverer	medicineman	healer
deskman	office worker	milkman	milk deliverer

Полисемия

Общите линии

Дискусия

- Липсващи в корпусите словосъчетания с *-man*
  - в съвременния корпус: занимания, които са нископрестижни (*dustman, junkman*) или редки (*nurseryman, glassman*)
  - в историческия корпус няма ясна тенденция: думи, свързани с религия (*churchman*), престъпност (*hitman*), физически труд (*quarryman, wireman*).

Table 10. Compounds which did not occur in the corpus.

<i>-man</i>	Types	TOTAL	<i>-men</i>	Types	TOTAL
2010	19	68	2010	31	68
1990	15	68	1990	24	68
1970	47	68	1970	37	68
1950	51	68	1950	43	68

Дискусия (продължение)

- Търсене на колокации с *female/lady/woman* + *xxx-man* дава само *lady chairman* + две-три други колокации
- ... което противоречи на твърденията на някои привърженици на феминисткото езиково планиране, че някои носители на езика предпочитат тези форми, за да стане ясен полът на назованото лице

Дискусия: фактори за намалената употреба

- Рано е да се правят изводи за ролята на усилията в областта на езиковото планиране от феминисти - налице е само хронологичното съвпадане на агитацията с развитието
- Други фактори:
  - някои от професиите, означавани със съчетания с *-tan*, са на изчезване
  - ... или названията им се смятат за старомодни и се заменят с други, не съдържащи *-tan*
  - навлизането на жени в някои от професиите може да води до предпочитане на други термини

Форми с *-woman*

- Най-чести са *policewoman, saleswoman, medicine woman, businesswoman*
- Ограничена употреба на мн.ч.; само 5 леми представени повече от един път в мн.ч.:
businesswomen, saleswomen, tradeswomen, craftswomen, churchwomen

Table 12. Token distribution and relative frequencies of *-woman* and *-women* compounds (per 100,000 words).

<i>-woman</i>	Tokens	Rel. Frequency	<i>-women</i>	Tokens	Rel. Frequency
2010	152	0.764	2010	13	0.065
1990	137	0.665	1990	26	0.126
1970	4	0.146	1970	3	0.110
1950	3	0.276	1950	1	0.092

Неутрални форми: *-person*, мн.ч. *-persons*, *-people*

- Единични примери със *salespeople* (1950, 1970); а неутралните форми се срещат само след 1990
- Излизането от употреба на думи като *sailor(s)*, *merchant(s)*, *shopkeeper(s)*, *worker(s)* води до спадане на общата честота на неутралните форми след 1990

Table 14. Token distribution and relative frequencies of *-person/-persons/-people* compounds and other epicenes (per 100,000 words).

<i>-person</i>	Tokens	Rel. Freq.	<i>-persons</i>	Tokens	Rel. Freq.	<i>-people</i>	Tokens	Rel. Freq.
2010	29	0.146	2010	4	0.020	2010	59	0.296
1990	32	0.155	1990	5	0.024	1990	92	0.447
1970	0	0	1970	0	0	1970	1	0.037
1950	0	0	1950	0	0	1950	2	0.184

Epicene	Tokens	Rel. Frequency	Epicenes	Tokens	Rel. Frequency
2010	2296	11.533	2010	4280	21.501
1990	3101	15.065	1990	5145	24.991
1970	264	9.640	1970	668	24.392
1950	332	30.575	1950	532	48.993

Неутрални
в ед.ч.

Неутрални
в мн. ч.

Детайлно изследване на 7 думи във вестникарския език

- Думите са от категорията «професии», плюс *chairman* като емблематична дума
- Материал от престижни американски вестници 1970-2010

Table 16. Forms selected for the study

<i>-man form</i>	<i>-woman form</i>	<i>-person form</i>	Epicene form
Anchorman	Anchorwoman	Anchorperson	Anchor, News presenter
Businessman	Businesswoman	Businessperson	Business executive, Entrepreneur
Cameraman	Cameraswoman	Camerasperson	Camera operator
Chairman	Chairwoman	Chairperson	Chair
Craftsman	Craftswoman	Craftsperson	Craftsworker, Artisan
Fisherman	Fisherwoman	Fisherperson	Fisher
Policeman	Policewoman	Policeperson	Police officer

Критерии при подбирането на материала: форми/ словоформи, невзети под внимание

- Формите в мн.ч.: понеже контекстът не дава информация дали се отнасят за мъже или жени (и контекстът в тези корпуси е ограничен)
- Печатни грешки и форми с неправилно съгласуване (**three policem~~an~~*)
- Формите, назоваващи професията като такава (*I saw a policeman smile benignly at two 'hippies'...*)
- Формите, употребени като звание пред лично име (*Policeman Edward Manley flagged them down...*)
- Формите, които са част от собствено име - на човек или др. (*Anchor Books, Derek Fisher*)
- От няколко словоформи, отнасящи се за едно и също лице в една статия, само една се брои в статистиката
- Полисемия: *chair* в значението 'завеждащ(а) катедра', 'пост, финансиран от частно дарение' (*The Rupert Murdoch Chair of Language and Communication*)

Анализ

- Авторката предлага редица статистически срезове:
  - общи - по мъжки, женски и неутрални словоформи
  - разпределение по пол на журналиста
  - по отделни вестници
  - по политическа тенденция на вестника («liberal», «moderate», «conservative»)
  - по секция на вестника (политика, спорт, култура, ...)

Пример
(откъс) от
дистри-
буцията на
мъжките
форми

Distribution	Craftsman		Fisherman		Policeman	
	Tokens	Freq.	Tokens	Freq.	Tokens	Freq.
2010	5	0.117	18	0.423	14	0.329
<i>Generic ref.</i>	3	0.070	5	0.117	2	0.047
<i>Female ref.</i>	0	0	1	0.024	0	0
1990	5	0.123	19	0.467	30	0.737
<i>Generic ref.</i>	4	0.098	9	0.221	7	0.172
<i>Female ref.</i>	0	0	1	0.025	0	0
1970	0	0	2	0.448	24	5.378
<i>Generic ref.</i>	0	0	0	0	3	0.672
<i>Female ref.</i>	0	0	0	0	0	0

Оценка на влиянието на опитите за планиране

- По източник: има ли разлики между големите американски вестници в употребата на -man, -woman, -person и неутралните термини?
- Да, *Christian Science Monitor* и *New York Times* следват тенденцията към по-широка употреба на родово/полово справедливи варианти («gender-fair alternatives»)
- ... като в NYT са двойно по-чести от CSM в 1970 и 1990
- ... а честотата им в NYT спада от 1990 до 2010 и се доближава до тази на CSM

Оценка на влиянието, продължение

Секция на вестника: налагат ли се при «сериозните» теми «по-консервативни» варианти?

- Предишни изследвания: жени се споменават по-често в «меките» отколкото в «твърдите» новини (Fasold 1987)
- ... и стилът в спортните новини е устойчив към феминизиране (Rauwels 1998)
- В корпуса *-map* най-често се появява в секциите «Светът», «Култура», «Мнения», «Страната» и «Спорт»
- ... а е интересно, че броят им в «Мнения», която се списва както от журналисти от всички секции, така и от читателите, към 2010 се доближава до нула

Оценка на влиянието, още продължение

Пол на журналиста: употребяват ли журналистите мъже «родово предубеден език» (*gender-biased language*) по-често от своите колеги жени?

- Поради оскъдния стар материал сравненията са възможни само за периода 1990-2010
- 358 статии от жени, 1.258 от мъже
- жените употребяват формите с *-man* много по-рядко отколкото мъжките им колеги
- при назоваване на жени жените на равни начала употребяват неутрални форми и форми от типа *-woman*
- ... докато мъжете в подобни случаи предпочитат формите от типа *-woman*

Оценка на влиянието, край

Следват ли журналистите вътрешните редакционни ръководства по стил?

(Associated Press, New York Times, Washington Post)

Guidelines - usage preferences	AP (2005)	NYT (1999)	WAP (1989)
If the sex of the referent is known	<i>-man</i> or <i>-woman</i>	<i>-man</i> (<i>-woman</i> is accepted in some cases, but mostly discouraged and, in the case of <i>spokeswoman</i> , proscribed)	<i>-man</i> or <i>-woman</i> (the acceptance of epicenes is unclear)
If the sex of the referent is unknown	epicene (never <i>-person</i> unless it is the official term)	/	/
Generic reference	/	epicene (never <i>-person</i>)	<i>-man</i> (or epicene unless it sounds awkward, but never <i>-person</i>)
Particular cases	<i>chair</i> is not mentioned	<i>chair</i> is forbidden in the sense of <i>chairman/woman</i>	<i>chair</i> is not mentioned

Оценка на влиянието, абсолютен край

Следват ли журналистите вътрешните редакционни ръководства по стил?

- Да, абсолютно.

Table 37. Adherence to newspapers style manuals, in number of tokens (1990 and 2010 taken together)

Adherence to guidelines	Usage = conform	%	Usage = nonconform	%	Usage = acceptable ³²	%	TOTAL
AP	194	92	9	4	9	4	212
NYT	311	92	16	5	12	3	339
WAP	311	91	25	7	5	2	341
TOTAL	816	91	50	6	26	3	892

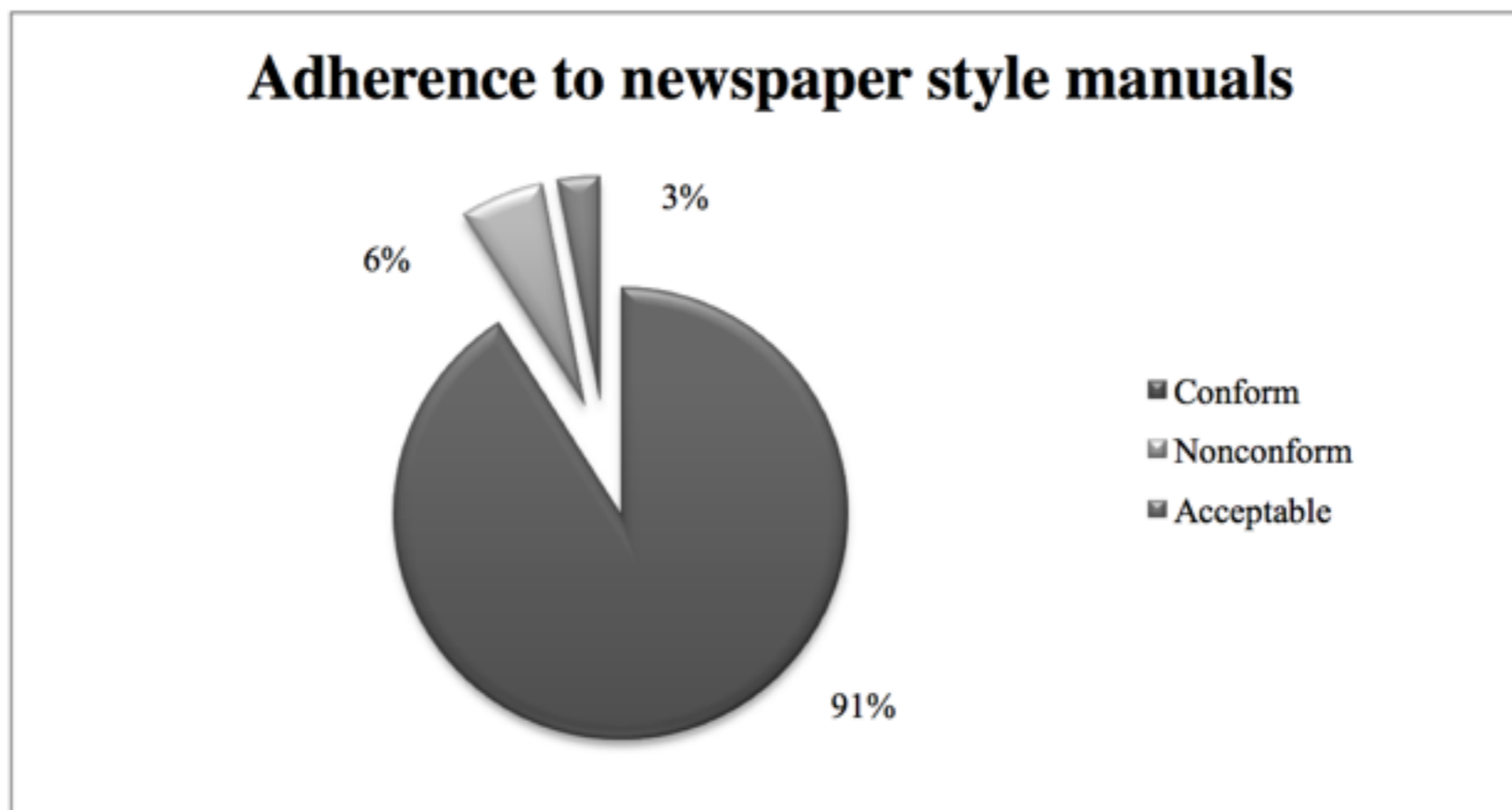

Figure 7. Adherence to newspapers style manuals (Total, 1990 and 2010 taken together)

Стратегията на хитрата Jeanne Le Lamer

- Работи с много големи корпуси, които са хронологично балансирани
- ... и по такъв начин подходящи за надлъжни проучвания
- Исторически преглед на движението за родово неутрален език (не се разглежда тук)
- Безпристрастен подход
- Приложение: преглед на аргументи pro et contra родово неутрален език
- Приложение: по-подробен преглед на редакционни ръководства по стил

Следващият път

- Elisabeth Maria Neuhaus: *A take on PART. The phraseology of a frequent noun in English* (Опит за *part*. Фразеология на едно високочестотно съществително в английски език). 2013. 84 с.
- Sondre Lie: *Translate this, motherfucker! A contrastive study on the subtitling of taboo words* (Преведи това, копеле! Контрастивно изследване на субтитри с думи табу). 2013. 93 + 15 с.
- Silje Susanne Alvestad: *Beware of fakes! Fake imperatives in the Slavic imperative*. (Пазете се от ментета! Фалшиви повелителни форми в славянските повелителни форми). Doctoral dissertation. 2013. 329 с.